న్యాయం

శ్రీమతి ఆర్. వసుంధర

సెషన్సు కోర్టులో సుబ్బయ్య హత్యానేరం విచారణ జరుగుతోంది. ముద్దాయి సుబ్బయ్య కొడుకు రామకృష్ణ. రామకృష్ణ క్రొత్తగా పెట్టిన కాలేజీలో జవాను.

మూడేళ్ల వయస్సులో తల్లిని పోగొట్టుకొన్న రామకృష్ణను తానే తల్లీతండ్రీ అయి పెంచాడు సుబ్బయ్య. ఫిఫ్తుఫారం దాకా చదివించాడు. తరువాత పెళ్లి చేశాడు. పెళ్లి చేశాక కూడా సుబ్బయ్య బాధ్యత తీరిపోయిందని చేతులు దులుపుకోలేదు. చదువుకున్న వాడై యిటు కూలిపనీ చెయ్యలేక అటు ఉద్యోగమూ దొరక్క వుండిపోయిన కొడుకుని పదేళ్లపాటు కూర్చోబెట్టి పోషించాడు. తరువాత రామకృష్ణకు ఉద్యోగం దొరికింది కాలేజీలో జవానుగా. సుబ్బయ్య ముసలివాడై పోయాడు. వృద్ధాప్యంతో నిష్ప్రయోజకుడైన తండ్రిని, యింతకు ముందు తన కోసం ఎంతో కష్టపడ్డాడన్న విషయం విస్మరించి, కోపంలో తల గోడకు వేసి పగులకొట్టి చంపాడు రామకృష్ణ. ఈ విషయం రామకృష్ణ భార్య మొదట్లో పోలీసుల కిచ్చిన స్టేట్‌మెంట్‌లో స్పష్టంగా వుంది. ఇరుగుపొరుగు వారి సాక్ష్యమూ వుంది. ఇటువంటి కృతఘ్నుణ్ణి, పరమ కిరాతకుణ్ణి ఏం చేసినా పాపంలేదు. ఉరిశిక్ష ఒక్కటే వీడికి తగిన శిక్ష. ఇటువంటి రాక్షసుల్ని సంఘంలో నుంచీ వేరుపురుగుల మాదిరి ఏరివేసి నాశనం చెయ్యాలి. ఇది ప్రాసిక్యూషన్ వారి వాదన.

సుబ్బయ్య తాగుబోతు. అన్ని వ్యసనాలూ వున్నవాడు. చిన్నప్పటి నుండీ రామకృష్ణను తల్లీదండ్రీ తానేయై పెంచాడనేది సర్వాబద్ధం. మేనత్త నాగమ్మ యింట్లో యింత తిండి తిని, యింటికి వెళ్లగానే తాగివున్న తండ్రి ఏ మిష మీదనో చితక తంతాడనేది తథ్యం గనుక, భయపడుతూనే విధిలేక యిల్లనే నరకంలో ప్రవేశించి తన్నులు తింటూ పెద్దయిన వాడు రామకృష్ణ! విధి చేత చాల చిన్నచూపు చూడబడిన అభాగ్యుడు. ఏ విధమైన అపేక్షనూ ఆప్యాయతనూ ఎరుగక లోకంలో వుండేది తిట్లూ దెబ్బలూ మాత్రమేననే అనుభవంతో పెరిగినవాడు. ఎప్పుడూ ఎవరికీ ఎదురు మాట చెప్పడు. అందరూ ఎదురుగానూ చాటుగానూ 'మందమతి' అని వ్యవహరిస్తుంటారు. మూడో క్లాసు చదువుతున్నవాడిదగ్గర్నుండీ చదువు సంధ్యా లేక రోడ్ల మీద తిరిగే కాడీల వరకూ అందరికీ రామకృష్ణంటే ఎగతాళే! వట్టి మొద్దు, మూర్ఖుడు. ప్రిన్సిపాలుగారూ, లెక్చరరుగారూ రామకృష్ణ తప్పు చేసినప్పుడు 'మొద్దూ' అనీ 'స్టుపిడ్' అనీ పిలిచి తిడుతుంటారు. దేనికీ ఎవరికీ ఎదురు మాటనేది చెప్పడు. ఎవరేమన్నా అది తనకు తగినదేనన్నట్లుగా ఉదాసీనంగా వుంటాడు. తనతో పాటుగా చేరిన జవాన్లు ఏడో క్లాసు పాసయిన వాళ్లు ఎటెండర్లుగా తనకంటే ముందుగా ప్రమోషన్ తెచ్చుకుంటే పదో క్లాసు చదివిన రామకృష్ణ యిదేమని అడగలేదు. ఇంత ప్రపంచంలోనూ అట్టడుగుకు తొక్కివేయబడి నిర్దాక్షిణ్యంగా నలిపి వేయబడటం, తనకు విధి నిర్దేశించిన సహజమైన పాత్ర అని మనసులో గట్టిగా నాటుకుపోయిన రామకృష్ణ, తండ్రికి ఎదురుతిరిగి త్రోసి చంపాడనేది నమ్మతగిందిగా లేదు. సుబ్బయ్యే తాగివచ్చి మైకంలో తూలి గోడకు తలకొట్టుకున్నాడు. ప్రాసిక్యూషన్ కథనం వట్టి కల్పితం. పోలీసులు అమాయకురాలైన రామకృష్ణ భార్యను బెదిరించి భయపెట్టి ఆ స్టేట్‌మెంట్ తీసుకున్నారు. తరువాత ఆమే నిజమైన రెండో స్టేట్‌మెంట్ యిచ్చింది. కాస్త ఆలోచన

వున్న ఏ మానవుడూ నమ్మలేని యీ బూటకపు కేసును మేధావులు న్యాయమూర్తులైన శ్రీ జడ్జి గారు కొట్టివేస్తారని నమ్ముతున్నామన్నారు డిఫెన్సు తరఫు న్యాయవాదులు.

స్తబ్ధంగా బోనులో నిలబడి వున్న రామకృష్ణ మనసులో ఆలోచనలన్నీ కలగా పులగంగా వున్నాయి. తనేం చేశాడో, నేరం చేశాడో లేదో ఏమీ అర్థం కావటంలేదు. ఆలోచనలు ఏ విధంగానూ ముందుకు సాగక, గజిబిజిగా చిక్కుపడి, శిక్షపడుతుందేమోనన్న భయం భీకరమైన సుడిగుండం కాగా, ఆ గుండంలో సుళ్లు తిరుగుతున్నాయి. ఇంత అలజడిలోనూ ఒకే ఒక భావం స్పష్టంగా వుంది—అది ఎట్లైనా యీ శిక్ష తప్పిపోవాలనే గొప్ప ఆరాటం.

ఇప్పుడు స్పష్టంగా మరింత గాఢంగా వున్న దన్నమాటేగాని యీ అలజడి ఆరాటం రామకృష్ణకు సుపరిచితాలే. పెన్సిల్ పోయింది. ఎక్కడో జారి పోయింది, జేబు చిరుగులోంచి. 'చిరుగుజేబులో ఎట్లా వేసుకున్నావురా, వెధవా! మొద్దు వెధవ్వి, చేతిలోనించే జారవిడిచి వుంటావు. రోజుకో పెన్సిల్ తేవటానికి సొమ్ము పోగుపోసుకొని కూర్చున్నానా? ఆ వాగి పట్టనగాని లేకుంటే నీలాంటి మందమతి వెధవకు చదువెందుకు, దండగ, ఎర్రటి కళ్లతో తనమీద విరిగిపడుతూ వున్న పెద్ద పర్వతం లాగా వాయన చెయ్యెత్తి నిల్చున్నాడు. ఈ దెబ్బ తప్పితే, ఎవరైనా వస్తే, చెయ్యి తూలి పక్కకు పడితే—కాని తప్పదు! యింకా మీద పడలేదు, ఎప్పుడు పడుతుంది, పడుతూ వుందా! ఇది తప్పదు!—అవాడూ యిదే ఆరాటం.

రామకృష్ణ హైస్కూల్లో అడుగుపెట్టాడు. అప్పుడు ప్రసాదరావు యిప్పుడు జడ్జిగా కూర్చుని వున్న ప్రసాదరావు—మూడురోజుల జ్వరం వలన బడికి రాక ఆ మొత్తం నోట్సు రాసుకుంటూ కూర్చున్నాడు బడి అయ్యాక. ప్రసాదరావు పెన్నులో సిరా అయిపోయింది. రామకృష్ణ పాత చొక్కాజేబులోంచి మేనత్త నాగమ్మ కొత్తగా కొనిచ్చిన పెన్ను గర్వంగా మెరుస్తోంది. దాన్ని అడిగి తీసుకుని రాసుకుంటున్నాడు ప్రసాదరావు. చీకటి పడుతోంది. రామకృష్ణ పెన్నుకోసం అట్లాగే కూర్చొని వున్నాడు. 'నీ పెన్ను బాగా రాస్తుంది. రేపిస్తానులేరా' అని తీసుకెళ్ళి పోయాడు ప్రసాదరావు. వుసూరుమంటూ యింటికెళ్లాడు రామకృష్ణ. 'ఏదిరా నీ కొత్త పెన్ను? యిట్లాగియ్యి' అన్నాడు సుబ్బయ్య తన కూలి డబ్బు గుర్తు రాసుకోటానికి. నోరు తెరచి నిల్చున్నాడు, రామకృష్ణ ఏమీ చెప్పలేక. యివాళ నన్ను చంపేస్తాడు పెన్ను లేదని. ఏం చెప్పినా వినడు. చంపేస్తాడు, చంపేస్తాడు, చంపేస్తాడు!—ఆనాడూ యిదే ఆరాటం.

బోనులో నిల్చున్న రామకృష్ణ మనసులో యీనాడూ అదే ఆరాటం—శిక్ష పడకూడదు, పడకూడదు, పడకూడదు అని.

భయపడిపోయిన చిక్కుముడిఅయిన రామకృష్ణ మనసులో నుంచీ యిరుపక్షాల న్యాయవాదులూ తమకు కావలసిన దారాల్ని కావలసినంత మేరకు బయటకు లాగారు. ముడి మాత్రం విడివడలేదు. ఆ పని అసలు తాను ఎట్లా చెయ్యాలిగానా అని రామకృష్ణకు తెలియటం లేదు.

ఆ రోజున జీతం తెచ్చి సుబ్బులు చేతికిచ్చాడు. అన్నం తినటానికి పోతుంటే సుబ్బయ్య రూపాయి కావాలని అడిగాడు. చిత్తుగా తాగటానికి. తాగి తూలుతూ యింటికి వచ్చి ఓపికుంటే రామకృష్ణని ఒక్కో పనికిమాలిన మొద్దు వెధవ అయినందుకూ, ఇంత చదివీ ఎటెండరు పని సంపాయించి ఎక్కువ డబ్బు తేలేనందుకూ తిడతాడు. ఓపిక లేకుంటే అట్లాగే ఏ మూలోపడి నిద్రపోతాడు. రోజూ జరిగేదే యిది. రోజూ సుబ్బులు ముసిలాడికి తాగటానికి పావలా యిస్తుంది. జీతం వచ్చిన రోజున మాత్రం రామకృష్ణ దగ్గర్నుంచే రూపాయి తీసుకుంటాడు. ఆరోజు మర్చిపోయి అంతా సుబ్బులికే యిచ్చేశాడు. 'దాని కిచ్చేశాన, అడిగి తీసుకో' అన్నాడు. సుబ్బయ్యకు కోపం వచ్చింది. సుష్టుగా తాగుదామని ఆశపడ్డాడు. అది యిస్తుందో యివ్వదో, 'ఆడముండ చేతికి డబ్బులిచ్చి దాని చేతిలో ఆడేవాడివి నువ్వూ మొగాడివేనంటారా, మొద్దువెధవా' అన్నాడు. రామకృష్ణ మాట్లాడకుండా బుర్ర వంచుకు నిలబడ్డాడు. 'యిన్నేళ్లూ ఆ ముండ చేస్తే పెద్దోడివయ్యావా నేను పెడితే అయ్యావా? యివాళ పుట్టగోశంత

వుద్యోగం వస్తే నేనూ మొగోడినని అనుకుంటున్నావేమో. దాన్నడిగి డబ్బులు తీసుకోమంటావంటరా వెధవా. నీ చేతికొచ్చిన వాడైవా అట్టే పెట్టుకోలేవంటరా?... ఒక్క నలుసుని కనలేని ఎధవ్వి...' అంటూ తిడుతున్నాడు. సుబ్బులు కూలికి పోయి వచ్చి అన్నం వొండిందేమో అలసటగా నిల్చుని చూస్తున్నది. ఎంత గర్వంగా తొంభై అయిదు రూపాయలు తెచ్చి దాని చేతిలో పెట్టాడు తాను! రామకృష్ణకు వాయన మీద ద్వేషం పుట్టుకొచ్చింది. 'నోరుమూయ్' అన్నాడు. సుబ్బయ్య ఒక్కనిముషం ఆగి 'ఓహో! వానపాముకి కోరలొచ్చినయ్యే ఎప్పుడో'' అన్నాడు, అంత ఎగతాళీ ఒక్కవాక్యంలో యిమడ్చుతూ. 'అప్రాచ్యా, వెధవా, పుట్టు వెధవ్వి నువ్వు. పదేనేళ్లయి పెళ్లయి ఒక్కనలుసుని కన్నావట్రా? అది చూసి చూసి ఎవడ్నో తగులుకుంటుంది. నువ్వు ఎదవ ముండల్లే కూర్చో' అన్నాడు.

యింత ప్రపంచంలో తనూ ఒక మనిషిననీ, మొగుణ్ణనీ, చదువుకున్న వాడిననీ గుర్తు పెట్టుకొని కాస్త చెప్పిన మాటలు వినేది సుబ్బులు ఒక్కతే. దానిముందు ముసిలాడి మాటలు రామకృష్ణ సహించలేకపోయాడు. ఆవేశంలో పిడికిళ్లు గట్టిగా బిగుసుకుపోయాయి. పళ్లు గిటగ్గరుచుకుపోయాయి. 'ఏందీ... మళ్లీ కుయ్యి' అంటూ ముందుకి పోయాడు. 'పోన్లే, ముసిలాడి మాటలకేం' అన్నది సుబ్బులు. ముందుకు పోయిన రామకృష్ణకు ఒళ్లు తెలియలేదు. ఎన్నో ఏళ్లనుండి పేరుకుపోయిన ద్వేషానికి, ఆవేశానికి కట్ట తెగింది. సుబ్బయ్యను ఒక్కతోపు తోశాడు. తల పట్టుకొని గట్టిగా గోడకేసి కొట్టాడు. అంతే. 'చంపితివి కదరా ఎధవా' అని అరిచాడు సుబ్బయ్య.

ఇరుగుపొరుగు వాళ్లు వచ్చేసరికి తలపగిలి రక్తం మడుగులో వున్నాడు. రామకృష్ణ మొద్దుగా చూస్తూ అక్కడే నిలబడిపోయి వున్నాడు. 'ఏందిరా, మందమతీ, ఏమైందిరా' అన్న సోముల మాటలతో యీ లోకంలోకి వచ్చాడు.

తరువాత పోలీసులూ, సంకెళ్లూ, గందరగోళం. వున్న యిల్లు కాస్తా తనఖా పెట్టి డబ్బు తెచ్చి లాయర్లను పెట్టించింది సుబ్బులు.

* * *

జడ్జి ప్రసాదరావు మనస్సు గతంలోకి పరుగెత్తింది. తాను చిన్నప్పుడు నాన్నగారు ఆ వూళ్లో వుద్యోగంలో వుండేవారు. —చిన్న చొక్కాలో యిరుక్కున్న పెద్దమనిషి లాగా యిరుగ్గా యిబ్బందిగా అప్పుడు ఆవూరు చిన్నది. కాలేజి లేదు. ఈ రామకృష్ణ తనకు చాల మిత్రుడు అక్కడ. తామిద్దరూ మొదట పరిచయమైన సన్నివేశం బాగా గుర్తుంది. ఆ రోజున తాను బళ్లో నోట్సు రాసుకుంటూ వుండిపోయాడు ఆలస్యంగా. వాడి పెన్ను పట్టుకొచ్చేశాడు. యింటికివచ్చేసరికి నాన్నగారు బోనులోని పులిలాగా పచార్లు చేస్తున్నారు. ఆయన చండశాసనుడు. ఆలస్యంగా యింటికొచ్చినందుకు కొడతారేమోనని భయం వేసింది. నోట్సు రాసుకుంటూ వుండిపోయానని చెప్పాడు తాను. 'వేళకు యింటికి రావాలంటే రావల్సిందే. ఆ నోట్సు యింటికి పట్టుకొచ్చి రాసుకోకూడదూ? అన్నీ వేషాలు' అంటూ పర్వతంలాగా పెద్దగా నిల్చొని తిడుతున్నారు. అంతలో అమ్మ వచ్చింది. 'అసలే జ్వరంపడి లేచాడు భయపడిపోయాడు. ఈ మూడురోజుల నోట్సూ రాసుకుంటూ వుండి వుంటాడుగాని యివాళ్టికి వూరుకోండి' అంటూ తనని తీసుకువెళ్లిపోయింది. 'నీ మూలాన్నే వాడు చెడిపోతున్నాడు' అని అమ్మమీద కేకలేశారు నాన్నగారు.

మరువాడు రామకృష్ణ చెప్పాడు—పెన్ను తేలేదని వాళ్ల నాన్న బాగా కొట్టాడట. 'ఆలస్యంగా వెళ్లినందుకు నన్నూ కొట్టబోయాడు మా నాన్న' అన్నాడు తాను. నాన్నల నిరంకుశత్వానికి బలి అవుతూ వున్న యిద్దరు బాలుర పరిచయం అట్లా మొదలైంది.

రామకృష్ణ తండ్రి కర్కశత్వం మూర్తీభవించినవాడు, క్రూరత్వానికిమారురూపం అనే విషయం తనకూ బాగా జ్ఞాపకమే. రామకృష్ణకు అమ్మలేదు. అంతరాత్మ నెరుగని శాసనంలో పెరిగాడు. క్షమ, ప్రేమల నెరుగని శాసనాన్ని ఒప్పుకొని తల ఒగ్గిన మనసు మందమతి కాక ఏమవుతుంది? అమ్మ లేకుంటే తనూ అంతే అయి వుండేవాడా? ఏమో! పాపం, రామకృష్ణ!

శాసనం, అంతరాత్మ, పూర్తిగా భిన్నమైనవి రెండూ. ''అంతరాత్మ నెరుగని చండశాసనం నుంచీ

క్రూరత్వం పుట్టుకొస్తుంది. శాసనం ఎరుగని అంతరాత్మ నుంచీ అరాచకం వుద్భవిస్తుంది. వ్యక్తికీ సంఘానికీ కూడా అర్థం చేసుకొని క్షమించే మెత్తని వెన్నలాంటి అంతరాత్మకు గట్టితనాన్నిచ్చే శాసనం—నియమం—అవసరమే. సంఘం యొక్క స్థితినిబట్టి ఆ రెండూ ఒక బాలన్సు ఏర్పరచుకొంటాయి. అప్పుడు ఏర్పడేది చట్టం. సంఘక్షేమం దృష్ట్యా ప్రయోజనం దృష్ట్యా ఏర్పడుతుంది అది. తానీ వేళ దానికి మంచి ప్రతినిధి కాగలిగాడంటే దాంట్లో అమ్మ పాత్ర ఎంత వుందో నాన్నగారి పాత్రా అంతే వుంది. తన ప్రేమంతా అమ్మ మీదైతే గౌరవమంతా నాన్నగారి మీద. తన మనసే అమ్మైతే, అది సువాసనలీనే మంచి గంధపు చెక్క అయితే దాన్ని శ్రీకృష్ణుని మూర్తిగా మల చింది నాన్నగారు.

తనకీ విషయం తెలియనప్పుడు, తన కింత విచక్షణా జ్ఞానం ఏర్పడనప్పుడు తాను నాన్నగారిని ద్వేషించాడు. అమ్మ మెత్తదనాన్ని చూసి కోపగించుకున్నాడు. ఎందుకీ అమ్మ నాన్నగారికి తగిన సమాధానం చెప్పదు? ఎందుకు ఎదురు తిరగదు? ఎందుకు వేరై పోదు? అని అర్థంలేని కక్ష పుట్టుకొచ్చేది.

యిప్పుడు వాళ్ళిద్దరూ లేరు. తన జీవితమే వాళ్ల జ్ఞాపకానికో వందనం. అందరూ అంతే. తల్లిదండ్రుల జీవితాలకు, వాళ్ళు ఏర్పరచుకొన్న భావ సమన్వయానికి సజీవ ప్రతిబింబాలు బిడ్డలు.

యిప్పుడు తన ఎదురుగా వున్న సమస్యకు న్యాయమైన పరిష్కారం చెయ్యాలి. రామకృష్ణ పరిస్థితి తనకు బాగా తెలుసు. సుబ్బయ్య గుణమూ తెలుసు. రామకృష్ణమీాది ఆనాటి అభిమానం తాను మరచిపోలేదు. బాల్యస్నేహితుణ్ణి చూసి నిట్టూర్చాడు ప్రసాదరావు.

* * *

ప్రసాదరావు—చిన్ననాటి తన ఆప్తమిత్రుడు తనను తప్పకుండా గుర్తించి వుంటాడు. తననూ తన తండ్రి యొక్క క్రూరత్వాన్ని బాగా ఎరిగిన ప్రసాదరావు జడ్జిగా రావటం తన అదృష్టం. తప్పకుండా కేసు కొట్టేస్తాడు. తన తప్పేమీ లేదని తెలుసుకుంటాడు. తన తండ్రి రాక్షసుడని బాగా తెలిసిన ప్రసాదరావు. రామకృష్ణ మనసులో ఆశ.

ఏడేళ్ళ కఠినశిక్ష పడినదని విన్నప్పుడు రామకృష్ణకు అంతా అయోమయమై పోయింది. తన తండ్రి విషయం బాగా ఎరిగిన ప్రసాదరావే తనకీ శిక్ష విధించాడా? ఎందుకు తన మీద ఎవరికీ దయ కలుగదు? ఎందుకు ప్రపంచమంతా తనమీాద కత్తి గట్టింది? ఎందుకు? ఎందుకు? అర్థంకాక దిక్కులు చూస్తూ వుండిపోయాడు. వున్నట్లుండి హృదయం లోంచీ ఒక పెద్ద ఆర్తనాదం—ప్రపంచంతో సంబంధం విడిపోయిన పిచ్చివాడి ఏడుపు—బయటికి వచ్చింది. 'ఓ' అంటూ పెద్దగా ఏడిచాడు రామకృష్ణ.
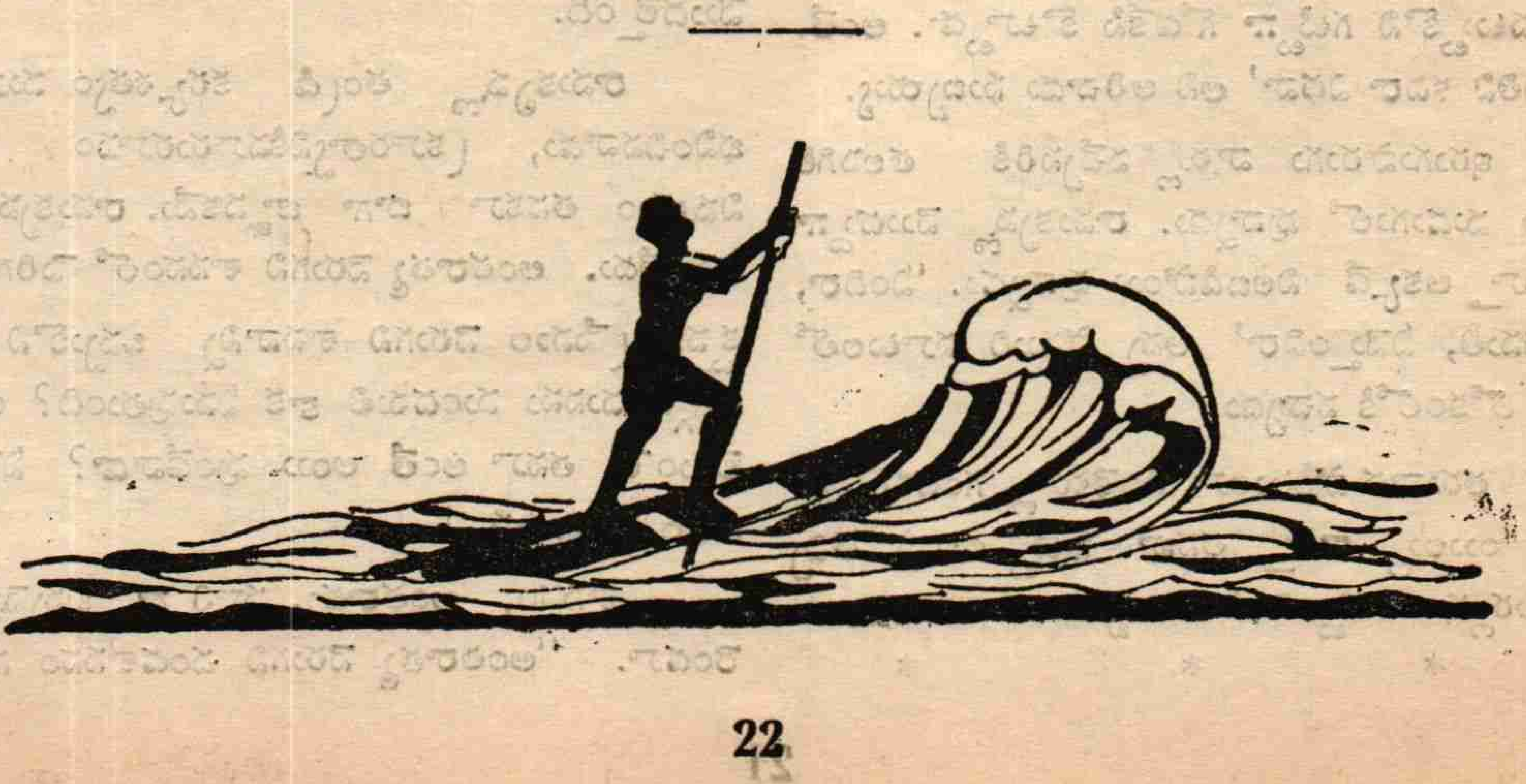
—